

Het Vlaams SportKompas maakt furore én zorgt voor verdeeldheid

Niet selecteren, maar oriënteren

Kleine markten moeten slimmer zijn dan grote markten. Wat kunnen België en Nederland nog meer doen dan wat ze nu (nog niet) doen voor een verbeterd sportlandschap? Jong screenen en oriënteren bijvoorbeeld, zegt een jarenlange studie van Universiteit Gent.

DOOR HANS VANDEWEGHE

Adviseer kinderen in hun bewegingsontwikkeling en je krijgt een gezondere bevolking, minder drop-outs en op termijn meer toppers

De kritiek van de schooldirecteuren uit Gent was niet mals. Of ze echt een DDR-systeem wilden? Of ze etikettes op de voorhoofden van kinderen uit het vierde leerjaar wilden kleven: jij bent een goeie voetballer en je vriendje niet?

“Terwijl dat net niet de bedoeling was. We wilden geen punten geven zoals kind X scoort 97 op 100 voor voetbal. Maar we willen wel kinderen al in de lagere school een advies geven: als je gaat sporten, dan denken wij dat dit de beste sporten zijn voor jou. Sporten, in het meer-voud, want wij zijn in de meeste gevallen ook tegen een te vroege specialisatie. En we houden in het hele proces

van talentidentificatie ook nog eens terdege rekening met wat ze graag doen.”

Professor Matthieu Lenoir van de UGent is de drijvende kracht achter het Vlaams SportKompas. Eind november zat hij samen met het kabinet van de Vlaamse sportminister Philippe Muyters om zijn project een levenskans te geven. Daartoe zouden de Vlaamse ministers van sport en onderwijs elkaar moeten vinden.

Enkele weken eerder had de achtste doctorandus (promovendus in Nederland) in zijn gevolg met succes zijn doctoraat verdedigd voor een internationale jury. In de

vakgroep Sport- en bewegingswetenschappen promoveerde Johan Pion, een master Bewegingswetenschappen van 58, gepokt en gemazeld in de gymnastiek.

Vrijblijvend advies

Johan Pion verliet ooit de Vlaamse sportadministratie Bloso om onderzoeker te worden. Met succes. Onder de leiding van professor Lenoir heeft hij zowat zijn levenswerk gemaakt van het Vlaams SportKompas. Zijn doctoraat heet *The Flemish Sports Compass, From sports orientation to elite performance prediction*. Hoe werkt dat kompas?

Pion: "Ideaal worden zo veel mogelijk kinderen van het vierde leerjaar getest op hun bewegingsvaardigheden via een batterij van zestien tests. Testen mag het probleem niet zijn, want er zitten 40.000 kinderen over heel Vlaanderen in een vierde leerjaar en die hebben allemaal een leraar lichamelijke opvoeding. Die resultaten worden in databases ondergebracht en vergeleken met de gewenste eigenschappen voor de verschillende sporten. Maar tegelijk wordt aan die kinderen door middel van een interactieve app ook gevraagd wat ze graag doen. Gooi je graag met een bal? Loop je graag hard? Of loop je liever lang? Of speel je liever met anderen samen? Wat je graag doet, kun je ook goed en wat je goed kunt, doe je liever en zul je langer volhouden."

In een wetenschappelijk artikel over de talentdetectie met het oog op de olympische aspiraties van Hamburg 2024 en wat de Duitse sport moet doen om er opnieuw bovenop te komen, wordt alvast herhaaldelijk verwezen naar het Vlaams SportKompas. Dé verdienste in dat SportKompas ligt in het advies op jonge leeftijd.

Pion: "Het is een beweegadvies, voor iedereen. Volledig vrijblijvend, zoals het advies inzake studierichtingen ook vrijblijvend is. Als wij van een kind denken dat een balsport beter aanleunt bij wat het kan en wil, maar dat kind gaat zwemmen omdat het zwembad om de hoek is, dan is dat ook goed. Als het maar sport. Alleen is de kans groot dat het kind snel afhaakt, omdat het niet leuk is om altijd de laatste te zijn."

Minder drop-outs, meer toppers

Oriënteer kinderen naar de juiste sport en ze zullen blijven sporten en beter sporten. Adviseer kinderen in hun bewegingsontwikkeling en je krijgt een gezondere bevolking, minder drop-outs en op termijn meer toppers. Er is geen goede reden om het Vlaams SportKompas niet op grote schaal toe te passen.

"Wij selecteren niet, want dat staat gelijk met deselecteren. Je haalt er vijftig uit van de honderd en naar de andere vijftig kijk je niet meer om. Wij willen oriënteren. Er zal dus niet iemand in Brussel of Gent zitten die afgaande op de testresultaten kinderen verplicht om die sport wel en die sport niet te doen, maar ouders en kinderen hebben soms hulp nodig bij die keuze en die kunnen wij bieden met het SportKompas."

De UGent vond niet direct partners die het project wilden ondersteunen en zette toen zelf maar met eigen middelen een testbatterij op in het Gents onderwijs. In de Freinet-school De Boomgaard hebben alle kinderen van het derde tot het zesde leerjaar een SportKompas gekregen. Sportleraar Ben Claeys (54) is van plan om dat te blijven doen. Claeys: "Het is echt een goede manier om te zien welke sport bij de kinderen past. Het peilt niet alleen naar hun talenten, maar ook naar wat ze graag doen. Een combinatie daarvan verhoogt toch de kans dat ze zullen blijven sporten. Bovendien krijg je ook een goed zicht op de problemen die er soms zijn. Kinderen met een te hoog BMI of een totaal gebrek aan uithoudingsvermogen: die haal je er door die testen direct uit. Hierdoor kun je ouders veel sneller waarschuwen aan de hand van wetenschappelijke informatie.

Dankzij het kompas komen ook minder voor de hand liggende sporten bovendien. Dan krijgt iemand met een goed evenwicht en een goede conditie bijvoorbeeld de tip om te gaan ijschaatsen. Een goede zaak, want nu zie je toch hoe heel veel kinderen gewoon de sport doen die hun ouders hebben gedaan. Op zich is daar niks mis

mee, maar het is geen garantie dat de jongere daarmee de sport doet die hem of haar het beste ligt.

Voor de jongens en meisjes is het fijn om te doen. Het kan gewoon in de turnzaal en de testen zijn eenvoudig. Ze vinden het zeker niet saai. Ik ben van plan om het SportKompas te blijven gebruiken. Onlangs heb ik het gedaan in het derde leerjaar. De bedoeling is dat alle kinderen die hier school lopen, op het einde van de rit allemaal een SportKompas hebben."

Breedte- en topsportgericht

Het SportKompas zou een eerste aanzet kunnen zijn om aan een beweeg- en sportcultuur te werken, want het is een goedkoop mes dat aan twee kanten snijdt. Enerzijds krijg je kinderen die in de sport die bij hen past minder snel zullen afhaken en langer zullen sporten, wat de gezondheid van de bevolking alleen maar ten goede komt. Anderzijds zul je ook kinderen beter oriënteren, waardoor vroeg of laat talent in de juiste omgeving terecht komt. Iedereen kent jonge voetballertjes die geen bal kunnen trappen, maar door de ouders naar het voetbal worden gesleurd, terwijl ze misschien de fenomenale uithouding hebben van een halve fondloper. Omgekeerd liggen kinderen in het water van de zwemclub zonder ook maar het minste watergevoel door een verkeerd zwaartepunt, terwijl ze misschien heel wat beter geschikt zouden zijn voor andere sporten.

Het SportKompas is een goedkoop mes dat aan twee kanten snijdt

Pion: "Wij willen de leerlingen testen via een 'I DO-module' - dat doe jij goed - en bovendien bevragen via een 'I LIKE-module' - wat wil je zelf graag? Daarnaast hebben we de 'I NEED-module', waarbij we in kaart hebben gebracht naar welke specifieke eigenschappen elke sport op zoek is. Waarmee we bij het tweesnijdend mes zijn aanbeland. Trainers van de natte vinger zullen het niet graag horen, maar talentoriëntatie, -detectie en -predictie werkt wel degelijk, ook in de topsport. Vanaf een bepaalde leeftijd valt goed te voorspellen wie uitermate geschikt is voor welke sport, en op nog latere leeftijd wie het grote topsportgeld waard is.

Wij hebben voor een 'vroegespecialisatiesport' berekend dat je met een minimale inspanning en betere testing tot dertig procent kunt besparen in je talentontwikkeling. Met minder kosten zul je meer rendement halen."

Toen de onderzoekers de leden van de goed presterende Belgische nationale vrouwenvolleybalploeg opnieuw onder de loep namen en vergeleken met de tests die ze destijds in de topsportschool hadden afgelegd, bleek dat de beste bewegings met de beste motoriek in de jeugd het allemaal hadden geschopt tot seniorinternational. De anderen hadden net niet het allerhoogste niveau behaald. Pion: "Als we de leerlingen van de topsportschool testen en anoniem de resultaten analyseren, kunnen we met 95 procent correctheid bepalen uit welke sport die komen."

Vijf minuten politieke moed

Een afgeleide van het SportKompas zou ook een heroriëntatie tussen topsporten kunnen zijn. Het Verenigd Koninkrijk en Japan zijn daar voorlopers in. Atleten die net tekortkomen voor een bepaalde sport, maar wel de intrinsieke kwaliteiten hebben om het in een andere sport misschien verder te schoppen, wordt een 'talenttransfer' aangeboden. Recent nog hebben enkele gymnasten de overstap naar polsstokspringen gemaakt.

Rest de vraag: Is er een goede reden om dit niet te doen? Professor Matthieu Lenoir is overtuigd van de weldaden van een accurate oriëntering en de talentdetectie via het SportKompas. "De algemene doelstelling is om zo de motorische competentie van de kinderen te verbeteren,

wat de kans op een fysiek actieve levensstijl later gevoelig verhoogt. Bovendien kan de keuze voor de juiste sport op termijn de medaillekansen gevoelig doen toenemen." Pion: "Aan dit SportKompas is veel geld uitgegeven, want het onderzoek werd deels betaald door de Vlaamse overheid. Het zou zonde zijn als die acht doctoraten op een stapeltje in een kast zouden verdwijnen. We willen het SportKompas valoriseren met het Victoris-consortium, dat de brug vormt tussen onderzoek en de sportsector. Daarvoor zijn we nieuwe samenwerkingen aan het opzetten en zoeken we naar de broodnodige financiering. We denken aan een combinatie van sponsoring, projectgelden en privéinvesteringen. Maar ook de overheid heeft een verantwoordelijkheid te nemen, misschien via een beetje geld en vijf minuten politieke moed van de Vlaamse ministers van Sport en van Onderwijs." ●

Voor meer informatie

Victoris Ghent University, Campus Heymans (UZ) 3B3, De Pintelaan 185, 9000 Gent
contact: Kristof De Mey, PhD (kristof.demey@ugent.be)

Hans Vandeweghe is sportjournalist.

DE ZESTIEN TESTS

Antropometrie

- lengte staand;
- lengte zittend;
- gewicht;
- vetpercentage.

Coördinatie

- zijwaarts verplaatsen plankjes: gedurende twintig seconden zo vaak mogelijk van het ene naar het andere plankje springen;
- zijwaarts springen over balkje: gedurende vijftien seconden zo vaak mogelijk met beide benen samen over een balkje springen;
- dynamisch evenwicht: achteruitstappen op een balkje;
- dribbeltest: een parcours afleggen, één keer zonder bal, één keer met bal.

Lenigheid

- schouderlenigheid: een touw van buik naar rug brengen, met steeds minder afstand tussen beide handen tot het niet meer lukt;
- sit and reach: zitten met gestrekte benen en de handen zo ver mogelijk vooruit strekken.

Kracht

- handknijpkracht: met de sterkste hand knijpen in een toestelletje dat de kracht meet;
- verspringen uit stand;
- curl-ups: ruglig, gebogen knieën, zo vaak mogelijk de hand van de testleider raken die ter hoogte van de knieën is;
- knie push-ups: 'pompen', vanuit kniezit.

Snelheid

- shuttle run: vijf keer tien meter lopen.

Uithouding

- endurance shuttle run: een afstand van twintig meter lopen, waarbij het tempo door een geluidssignaal wordt aangegeven. Dat versnelt elke minuut.